Ajankohtaista opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta

eLuvat alueellinen työseminaari Oulu 12.6.2015
Scandic Oulu

Opetusneuvos Jukka Lehtinen

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Suomen menestysstrategia

Inhimillisten voimavarojen näkökulma

Innovaatio- ja kehittyneisyystekijät

Yhteiskunnan ja
talouden kehittyneisyys
(mm. luova talous, vihreä kasvu)
aineettomien oikeuksien hallinta,
tutkimuksen huiput
TKI-panostukset

Suorituskyvyn kohentajat

Korkeakoulutus ja ammatillinen koulutus,
työssä oppiminen, valmiudet
hyödyntää ja kehittää teknologiaa,
yksityisen ja julkisen rahoituksen saatavuus

Perusedellytykset

Hyvä hallinto, oikeusvaltio, toimivat instituutiot
(ml. taide ja tiede), kokonaistaloudellinen vakaus,
turvallisuus, ennustettavuus, peruskoulutus,
terveydenhoito, sosiaalinen koheesio, osallisuus ja
luottamus

Tulokset ovat hyviä

- Suomi menestyy hyvin pitkän aikavälin rakenteellista kilpailukykyä ja vaurautta mittavissa vertailuissa. Koulutus nostaa Suomea ranking-listoilla.

- Suomi on tunnettu hyvästä koulutusjärjestelmästään. Koulutuksen kehittämistä on ohjannut laaja-alainen huolenpito inhimillisistä voimavaroista. Olemme onnistuneet yhdistämään korkeatasoisen osaamisen, tasa-arvon ja tehokkuuden (PISA, PIAAC).

- Koko **osaamisen ketju on toiminut** – tehokkaat ja avoimet instituutiot, terveydenhoito, erinomainen perusopetus, koulutettu väestö, perusinfrastruktuurit, toisen asteen koulutus ja aikuiskoulutus, panostukset tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan, korkeakoulujen ja yritysten yhteistyö, avoimuus teknologian hyödyntämiselle ja kansainväliselle vaihdannalle.

Inhimilliset voimavarat - suurin vahvuutemme myös 2030?

INSEAD Global Innovation Index 2013 Human Capital and Research	World Economic Forum 2014-2015 Higher Education and Training	WEF and INSEAD The Networked Readiness Index 2015	Innovation Union Scoreboard 2014 Human Resources (Europe only)	World Economic Forum 2014-2015 Health and Primary Education
1. Suomi	**1. Suomi**	1. Singapore	1. Ruotsi	**1. Suomi**
2. Korea	2. Singapore	**2. Suomi**	**2. Suomi**	2. Belgia
3. Singapore	3. Alankomaat	3. Ruotsi	3. Irlanti	3. Singapore
4. Ruotsi	4. Sveitsi	4. Alankomaat	4. Iso-Britannia	4. Uusi Seelanti
5. Islanti	5. Belgia	5. Norja	5. Slovenia	5. Alankomaat
6. Yhdysvallat	6. Arabiemiraatit	6. Sveitsi	6. Latvia	6. Japani
7. Tanska	7. Yhdysvallat	7. Yhdysvallat	7. Ranska	7. Kanada
8. Israel	8. Norja	8. Iso-Britannia	8. Belgia	8. Irlanti
9. Irlanti	9. Uusi Seelanti	9. Luxemburg	9. Alankomaat	9. Kypros
10. Itävalta	10. Tanska	10. Japani	10. Tanska	10. Islanti

Osaamisvertailuissa (PISA ja PIAAC) pärjätään, mutta

- Perusopetuksen päättävien (15-v.) sekä aikuisista nuorimpien ikäluokkien (alle 25-vuotiaat) osaaminen on laskusuunnassa (OPH:n arvioinnit, KV-arvioinnit)
- Nuorten lukutaidossa ja laskutaidossa raju pudotus. Myös asenteet muuttuneet kielteisemmiksi.
- Oppilaiden väliset erot osaamisessa sekä koulujen väliset erot kasvussa
- Tyttöjen ja poikien lukutaidossa osallistujamaiden suurin ero tyttöjen hyväksi
- Itä- ja Pohjois-Suomen poikien tulokset huolestuttavat
- Vanhimpien työikäisten (55-64) perustaidoissa ja tietotekniikkaosaamisessa merkittäviä puutteita
- Sosiaalinen tausta vaikuttaa OECD-maiden keskiarvoa enemmän aikuisten osaamistuloksiin, nuorissa sosiaalisen taustan vaikutus tuloksiin on kasvanut
- Suomi ei hyödynnä digitaalisuuden mahdollisuuksia opetuksessa ja oppimisessa
- Oppimistulosten lasku on kansainvälinen ilmiö. Suomessa havainnot tulevat hieman muita maita jäljessä
- Osaamistason laskua on selitetty sekä yhteiskunnan, kulttuurin, arvojen ja elämäntapojen muutoksella että koulun käytänteillä
- Väestön koulutustason nousu pysähtyy 2020-luvulla, koska nuoremmissa ikäluokissa koulutustaso ei enää nouse.

Mitä tehtäviä Suomessa tehdään?

- Rakennemuutos tapahtuu useilla toimialoilla samanaikaisesti ja koskee tuotannon eri työvaiheita ja työtehtäviä
- Vaikea ennustaa tulevaisuuden menestysaloja, mutta koulutuksella ja työn tarjonnalla on avainasema
- Työ jaetaan uudelleen ihmisen ja koneen välillä, täysautomaation sijasta tehokkaimpia ovat ihmisten ja koneiden yhdistelmät
- Ihmisten tehtäväksi jäävät erityisesti intuitiota, luovuutta, keksimistä ja sosiaalista vuorovaikutusta vaativat tehtävät
- Uuden teknologian käyttö vaatii osaavaa työvoimaa, mikä lisää korkeakoulutuksen kysyntää
- Suomessa tehdään tulevaisuudessa niitä töitä, jotka pystytään tuottamaan globaalisti kustannustehokkaimmin
- Palvelut ja teollisuus ovat integroituneet tiiviisti toisiinsa – globaalissa kilpailussa palvelut ovat kehittyneiden maiden teollisuuden ja talouden kilpailuetu
- Tavoitteena on, että Suomessa tehdään paljon korkean lisäarvon tehtäviä (tutkimus, kehitys, suunnittelu, markkinointi, rahoitus, huolto), mutta työmarkkinoilla on oltava tilaa myös matalan lisäarvon töille.

Millaisia taitoja ja kyvykkyyksiä tarvitaan?

Aiempaa tärkeämpiä taitoja ja ominaisuuksia ovat

- kyky jatkuvaan oppimiseen
- analyyttinen päättelykyky
- tiedon hankinta- ja hallintataidot
- kriittinen ajattelu
- mielikuvitus ja luova ongelmanratkaisu
- yrittäjyystaidot
- itsetuntemus
- tunne-, yhteistyö- ja kommunikaatiotaidot
- digitaalinen lukutaito

Ratkaisujen Suomi: ammatillinen koulutus strategisessa hallitusohjelmassa

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Visio: Suomi 2025
- yhdessä rakennettu
Hyvinvointi
Työllisyys
Oppiminen
Biotalous
Toimintatavat
TILANNEKUVA
Turvallinen Suomi
Uudistuva Suomi
Kestävän talouden Suomi
Suomi osana Eurooppaa

Hallituksen strategia muodostuu kahdessa vaiheessa

1. Strateginen hallitusohjelma

2. Hallitusohjelmaa täsmentävä toimintasuunnitelma ja koko julkisen talouden kattava julkisen talouden suunnitelma, jotka sovitetaan yhteen sisällöllisesti ja ajallisesti

Suomi 2025 – yhdessä rakennettu

Pärjäämme vähemmällä säätelyllä.

Kilpailukykymme rakentuu korkealle osaamiselle, kestävälle kehitykselle ja ennakkoluulottomalle uudistamiselle.

Hyödynnämme kokeiluja ja digitalisaatiota.

Suomi vuonna 2025 on uudistuva, välittävä ja turvallinen maa, jossa jokainen meistä voi kokea olevansa tärkeä.

Tulot ja menot ovat tasapainossa. Emme elä velaksi.

Olemme osaamisen, yrittäjyyden, tasa-arvon ja välittämisen yhteiskunta.

Suomi 2025 – yhdessä rakennettu

- Suomi on uudistuva, välittävä ja turvallinen maa, jossa jokainen meistä voi kokea olevansa tärkeä.
- Luotamme toisiimme. Kunnioitamme toisiamme. Sovimme asioista. **Pärjäämme vähemmällä sääntelyllä.**
- **Suomen kilpailukyky rakentuu korkealle osaamiselle, kestävälle kehitykselle sekä ennakkoluulottomalle uudistamiselle kokeiluja ja digitalisaatiota hyödyntäen.**
- Suomessa kannustetaan uusiutumiseen, luovuuteen ja uteliaisuuteen. Epäonnistuakin saa, virheistä opitaan.
- Meidän on vapautettava ihmisten omat voimavarat luovuuteen, yritteliäisyyteen ja hyvinvoinnin rakentamiseen.
- **Suomesta on tehtävä osaamisen, yrittäjyyden, tasa-arvon ja välittämisen yhteiskunta.**

Osaaminen ja koulutus: kymmenen vuoden tavoite

- Suomi on maa, jossa tekee mieli oppia koko ajan uutta.
- Suomalaisten osaamis- ja koulutustaso on noussut, mikä tukee suomalaisen yhteiskunnan uudistumista ja mahdollisuuksien tasa-arvoa.
- Suomi on koulutuksen, osaamisen ja modernin oppimisen kärkimaa.

Osaaminen ja koulutus: hallituskauden tavoitteet

- Oppimisympäristöjä on modernisoitu, digitalisaation ja uuden pedagogiikan mahdollisuuksia hyödynnetään oppimisessa.
- Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrä on vähentynyt. Koulutuksen keskeyttäneiden määrä on laskenut.
- Koulutuksen ja työelämän välinen vuorovaikutus on lisääntynyt.
- Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan laatu ja vaikuttavuus ovat kääntyneet nousuun.
- Koulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyys on lisääntynyt ja koulutusviennin esteet on purettu.

Hallituskauden kärkihankkeet

1. Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin
2. **Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi**
3. **Nopeutetaan siirtymistä työelämään**
4. Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta
5. Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi
6. **Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan**

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi (1)

- **Vahvistetaan ammatillisen koulutuksen yhteiskunnallista merkitystä.**
- **Uudistetaan koulutuksen rahoitusta ja rakenteita jatko-opintokelpoisuus säilyttäen.**
- **Huolehditaan alueellisesti kattavasta koulutuksesta sekä tiivistetään koulutuksen ja työelämän välistä vuorovaikutusta.**

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi (2)

- Poistetaan koulutuksen päällekkäisyyksiä.
- Poistetaan nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen raja-aidat ja kootaan koulutustarjonta, rahoitus ja ohjaus yhtenäiseksi kokonaisuudeksi opetus- ja kulttuuriministeriön alle.
- Tehdään ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja ohjaus-järjestelmästä yhtenäinen kokonaisuus.
- Kannustetaan koulutuksen järjestäjiä toiminnan tehostamiseen.
- Lisätään työpaikoilla tapahtuvaa oppimista.
- Uudistetaan oppisopimuskoulutusta työnantajille aiheutuvaa hallinnollista ja taloudellista taakkaa keventämällä.

Nopeutetaan siirtymistä työelämään

- **Tavoitellaan pidempiä työuria alkupäästä.**
- **Tehdään opintopoluista mahdollisimman joustavat koulutusasteiden sisällä ja välillä.**
- **Tuetaan nopeaa valmistumista sekä siirtymää työelämään.**

- Uudistetaan korkeakoulujen valintakoemenettelyä.
- Otetaan käyttöön kolmas lukukausi korkeakouluissa.
- Lisätään toisen asteen koulutuksen ja korkea-asteen välistä yhteistyötä.
- Päivitetään kelpoisuusvaatimuksia julkisella sektorilla.

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan

- **Kehitetään nuorisotakuusta malli, jossa vastuu tukea tarvitsevasta nuoresta on yhdellä taholla.**
- **Kaikille peruskoulun päättäville taataan koulutus-, työ- tai kuntoutuspaikka.**
- Vahvistetaan etsivää nuorisotyötä ja työnetsijätoimintaa sekä nuorten mielenterveyspalveluita.
- Kehitetään nuorten palkkatukea ja Sanssi-korttia työntekoon kannustavampaan suuntaan.

Toisen asteen sopeutustoimet

Rakenteelliset uudistukset	Sitoudutaan 190 milj. euron säästötasoon julkisessa taloudessa vuodesta 2017 alkaen.Toimenpiteet voivat koostua monesta eri toimenpiteestä. Mikäli toisen asteen reformeista on saatavissa myöhemmin enemmän säästöjä kirjataan ne rakenteellisten uudistusten tavoitetasoa täyttäväksi siltä osin kuin VM:n arvion mukaan tunnistetaan vaikutuksia. Lisäksi tavoitellaan merkittävimpiä pidemmän aikavälin rakenteellisia säästöjä reformistisilla uudistuksilla.	190 M€ säästön jako kuntien ja valtion osuuksiin hankala tehdä ennen kuin rakenteellisen uudistuksen toteutuksesta tai välittömistä säästötoimista on täsmällisempää tietoa. Tässä hyvin karkeasti rahoitusosuuksien mukaan taulukkoon laitettu jako tulee siis vielä muuttumaan.	2017 lukien		-190	-190	-190	-190	-190
Oppisopimus (29.20.21, 29.30.32)	Poistetaan nuorten oppisopimuksen laajentamiseen myönnettäviin avustuksiin varattu lisärahoitus vuodesta 2018 alkaen. Lisärahoituksen poistamisella ei ole vaikutusta oppisopimuskoulutuksen perusrahoitukseen.	2014-2017 kehyspäätöksessä suunnattiin lisärahoitusta nuorten oppisopimuskoulutuksen vahvistamiseen tarkoituksena luoda oppisopimuskoulutukseen ennakkojakso sekä kokeilla joustavaa siirtymistä oppilaitosmuotoisesta ammatillisesta koulutuksesta oppisopimuskoulutukseen säilyttäen yksikköhinta oppisopimuskoulutuksessa oppilaitosmuotoisen koulutuksen tasolla sekä monipuolistaa työssäoppimisen toteutustapoja koulutuksen järjestäjien ja työpaikkojen yhteistyössä. Näihin tarkoituksiin on varattu myönnettäväksi avustuksia yht. 18,7 M€/v.	Ei edellytä säädösmuutoksia. Rahoitus on tarkoitettu määräaikaiseksi, mutta se sisältyy kehyspohjaan. Kehyspäätöksen 2014-2017 yhteydessä linjattiin, että hankkeiden ja rahoituksen jatkosta päätetään v. 2017.			-19	-19	-19	-19
Ammatillinen peruskoulutus (29.20.30, vaikuttaa myös 29.30.31, 29.30.32)	Muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 23 b § siten, että edellisellä vaalikaudella päätettyjen säästöjen sekä ammatillisen koulutuksen poistojen takuukorotuksen päättymisen vaikutus yksikköhintaan toteutuu täysimääräisesti siten kuin HE 304/2014 perusteluissa on tarkoitettu.	Määräaikainen ammatillisen koulutuksen poistojen takuukorotus päättyy v. 2015. Korotuksen poistumisen vaikutus ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintaan ei kuitenkaan toteudu täysimääräisesti 1.1.2016 voimaan tulevan OKRL:n 23 b §:n muotoilun vuoksi, jossa todetaan yksikköhinnan olevan vähintään vuoden 2015 tasossa. Poistojen takuukorotusten poistumisvaikutus on jo kertaalleen sisällytetty hallituksen lakiesitykseen talvella 2015, mutta epähuomiossa mitätöitynyt toisen lakiesityksen kautta.	Edellyttää opetus- ja kultturitoimen rahoituslain 23 b §:n muutosta. Voisi tulla voimaan vuodesta 2016.	-39	-39	-39	-39	-39	-39

Opetus- ja kulttuuriministeriön organisaatiouudistus

- Hallituksen tarkoituksena on vahvistaa ammatillisen koulutuksen yhteiskunnallista merkitystä ja toteuttaa toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi.
- Ministeriön organisaatiota uudistetaan hallituksen strategisten kärkihankkeiden toimeenpanon vahvistamiseksi siten, että koulutuspolitiikan osastosta muodostetaan yleissivistävän koulutuksen osasto ja ammatillisen koulutuksen osasto.
- Aikuiskoulutuspolitiikan yksikön tehtävät integroidaan kiinteäksi osaksi eri osastojen toimintaa.
- uudistus tulee voimaan 1.8.2015.

Työn alla hallituksen toimintasuunnitelma ja julkisen talouden suunnitelma

Ennakointi osana päätöksentekoa

- Ennakointitieto mitoituspäätösten tukena
  - ennakointitieto tuottaa päätöksentekijöille pohjan, Koulutustarjonta 2020-raportti valmistuu kesäkuussa 2015
  - Valtioneuvosto päättää kaikkien koulutusasteiden mitoituksesta vuoden loppuun mennessä?
- Ennakointitieto ohjauksen tukena
  - yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen sopimusneuvottelut 2016 sopimuskaudelle 2017-2020
  - ammatillisen koulutuksen koulutustarjonnan kohdentaminen ja kehittämistarpeisiin vastaaminen
- Koulutuksen järjestäjien oman päätöksenteon tukena
- Alueellisen kehittämisen tukena

Millä Suomi nousuun?

- Tarvitsemme tulevaisuudessa uutta korkean jalostusarvon teollisten tuotteiden ja palveluiden vientituotantoa paitsi uusien työpaikkojen luomiseksi niin hyvinvointivaltion rahoituksen turvaamisen edellytysten turvaamiseksi
- Tulevaisuuden haasteena on se, kuinka suomalaiset yritykset pääsevät vastaamaan arvonlisäyksen kannalta strategisesti tärkeimmistä toiminnoista ylikansallisissa arvoverkoissa.
- Tällä hetkellä globaaleihin arvoketjuihin liittyy erityisesti digitalisaation, robotisaation ja automatisaation aiheuttama murros nykyisten työtehtävien rakenteisiin, joka on osittain vasta alkuvaiheessa.
- Teknologinen kehitys vaikuttaa työmarkkinoiden osaamisrakenteisiin niin, että korkeatason osaamista edellyttävät tehtävät ja ei-rutiininomaiset suorittavan tason tehtävät kasvattavat osuuttaan - työmarkkinoiden polarisoituminen jatkuu.
- Aikaisemmin globaalien arvoketjujen ja työtehtävien rakenteiden murros koski vain tiettyjä toimialoja, mutta erityisesti digitalisaation myötä se koskettaa lähes kaikkia työtehtäviä kaikilla toimialoilla.
- **Useiden selvitysten mukaan teollisuuden menestyminen perustuu tulevaisuudessa tavaranvalmistuksen ja digitaalisen palvelutuotannon yhdistymiseen teollisessa internetissa.**

Koulutustarpeiden ennakointi/taustaa

- VATT:n ministeriöiden tilauksesta tekemät toimialaskenaariot, ammattirakenne- ja poistumaennakointi
- KT 2020 työryhmän kysely maakunnille ja sidosryhmille toimialojen työllisyyden ja niiden osaamistarpeiden kehityksestä
- Sidosryhmätilaisuus huhtikuussa
- Sidosryhmäkuulemisia
- Opetushallituksessa aikaisemmin tehdyn ammattirakenne-ennakoinnin hyödyntäminen
- Kerätyn laadullisen aineiston pohjalta tehdyt painotukset toimialaskenaarioihin, erityisesti kasvualoihin

Työvoiman kysyntäennusteet 2011-2030 Politiikkaskenaario

- Työvoiman kysyntä ja ammattirakenteen muutos (VATT)
  - **Työvoiman kysynnän kasvu 270 000**
  - **Toimialojen ammattirakenne (ammattiryhmien %-osuudet) on pidetty vuoden 2011 mukaisina ennakointijaksolla 2011-2030**
- Poistuma vuoden 2011 työllisistä (VATT)
  - **1 140 000**
  - **47 %**
  - **Keskimäärin 58 000 /v**

Toimialojen työllisten määrän kehitys vuosien 2011-2030 välillä –politiikkaskenaarion kasvualat (VATT 2015)

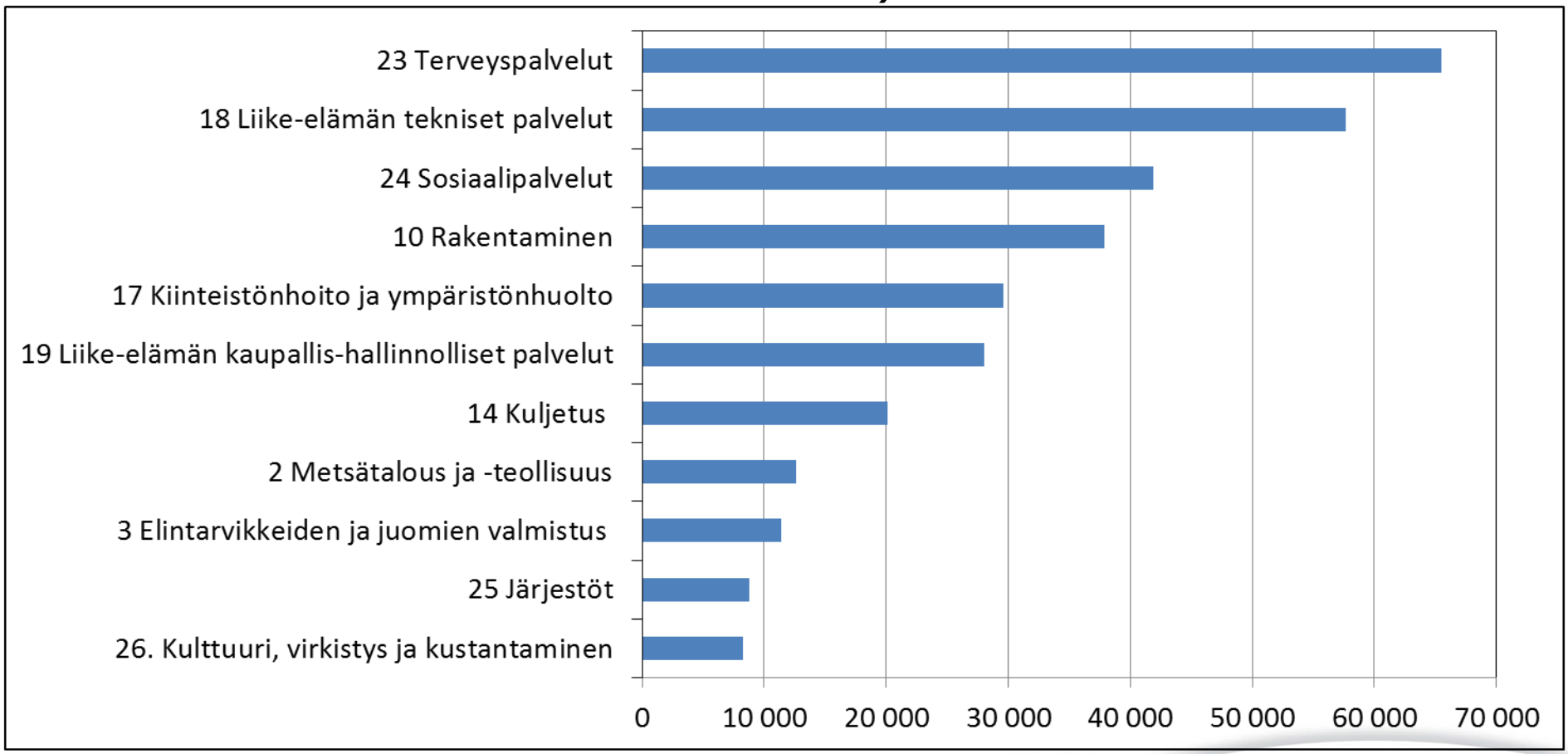

Tutkintotavoite vuodelle 2020 koulutusaloittain

KT 2020 valmistelujaoston ehdotus

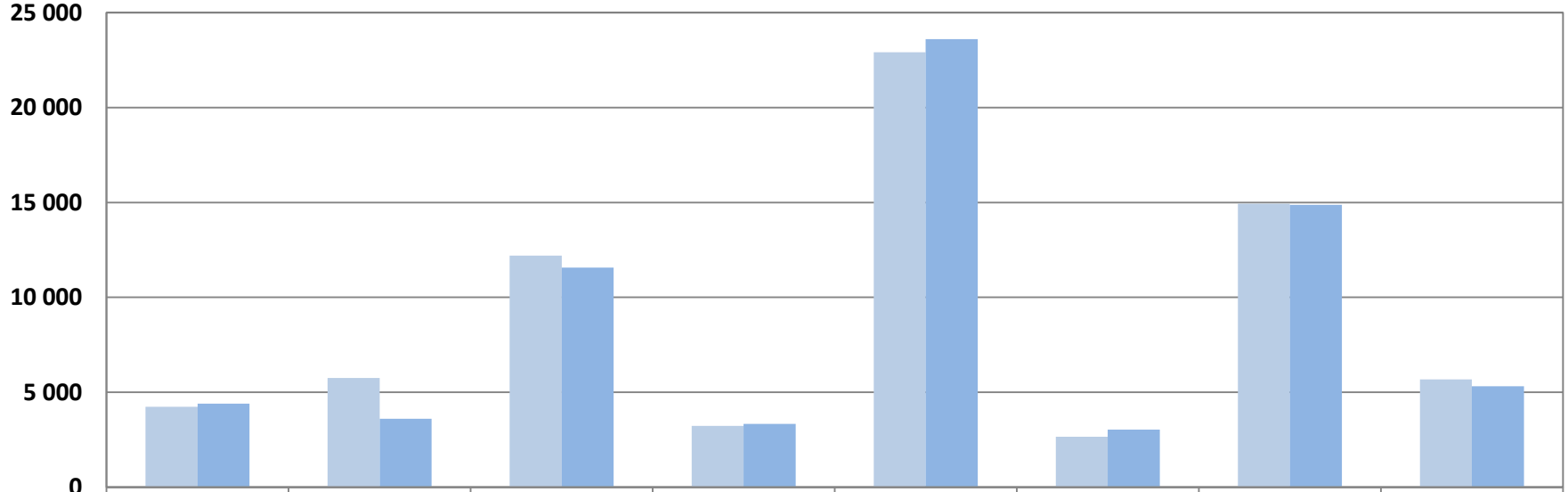

	1 Humanistinen ja kasvatusala	2 Kulttuuriala	3 Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	4 Luonnontieteiden ala	5 Tekniikan ja liikenteen ala	6 Luonnonvara- ja ympäristöala	7 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	8 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
Tutkinnot 2011-2013 ka	4 232	5 761	12 200	3 233	22 914	2 664	14 939	5 686
KT 2020 esitys	4 400	3 600	11 570	3 330	23 615	3 040	14 870	5 325

Tutkintoja noin 72100

Tutkintotavoite vuodelle 2020 koulutusasteittain

KT 2020 valmistelujaoston ehdotus

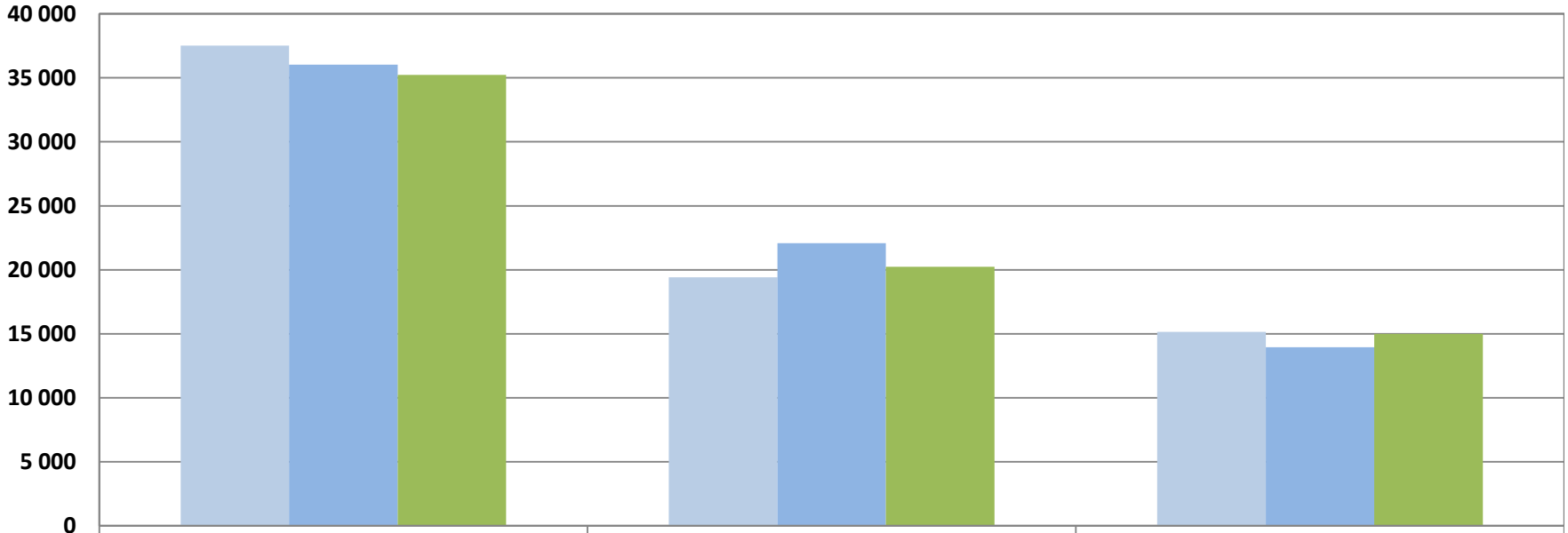

	Ammatillinen peruskoulutus	Ammattikorkeakoulututkinto	Yliopistotutkinto
Kesu 2011-2016 tutkintotuotos	37 520	19 421	15 142
Tutkinnot 2011-2013 ka	36 027	22 078	13 943
KT 2020 esitys	35 225	20 235	15 000

Tutkintotavoite vuodelle 2020 koulutusasteittain

KT 2020 valmistelujaoston ehdotus

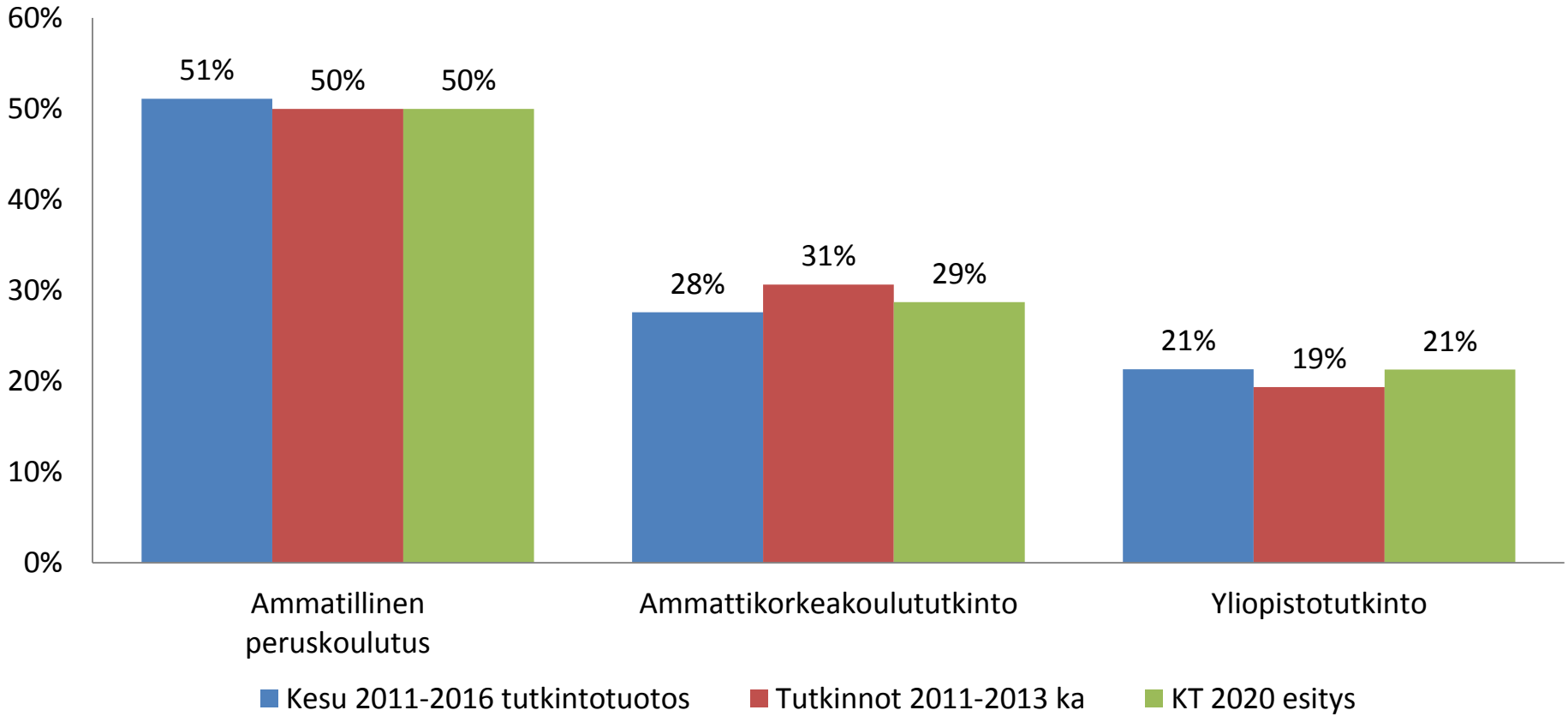

KIITOS!